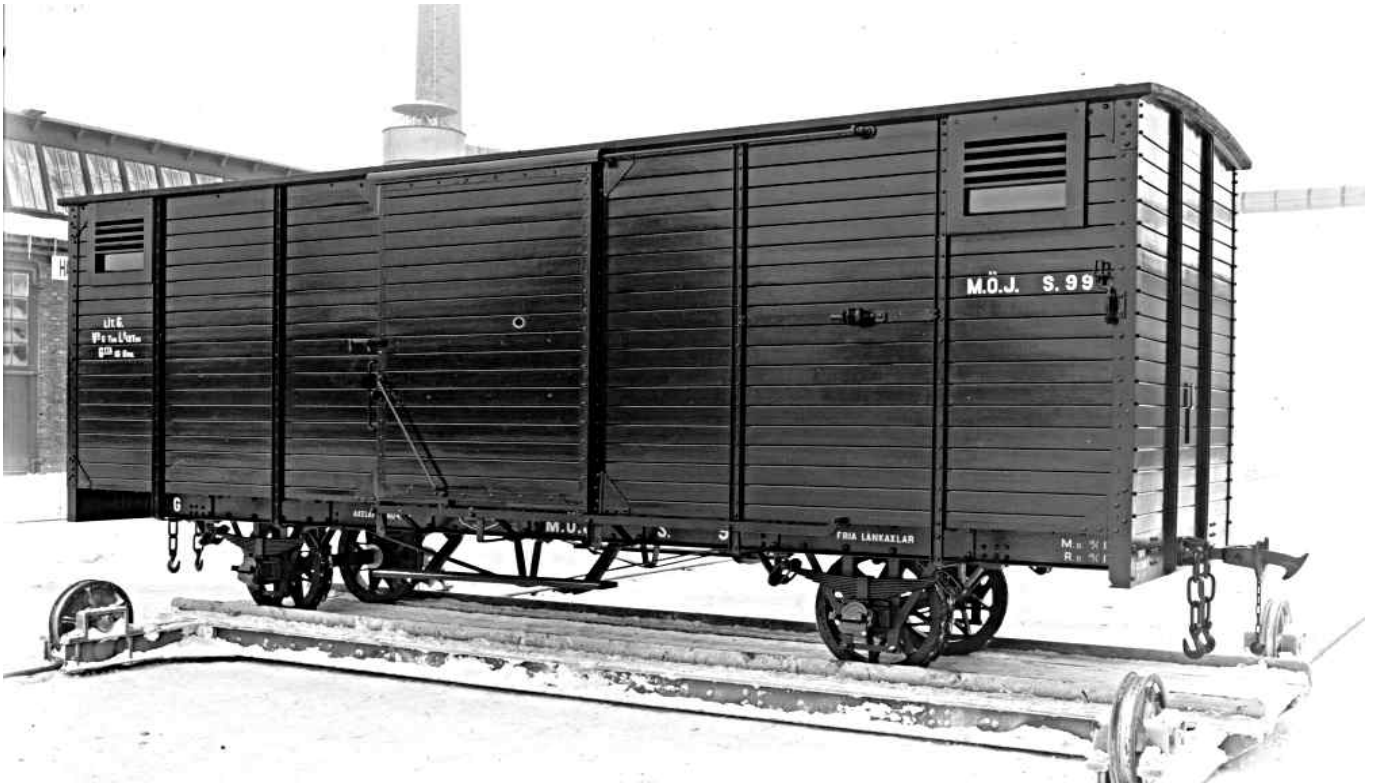

Vagnuthyrning från ASJ Linköping

En av de slutna godsvagnar som ASJ i Linköping tillverkade för att användas som uthyrningsvagnar. Leveransfoto.

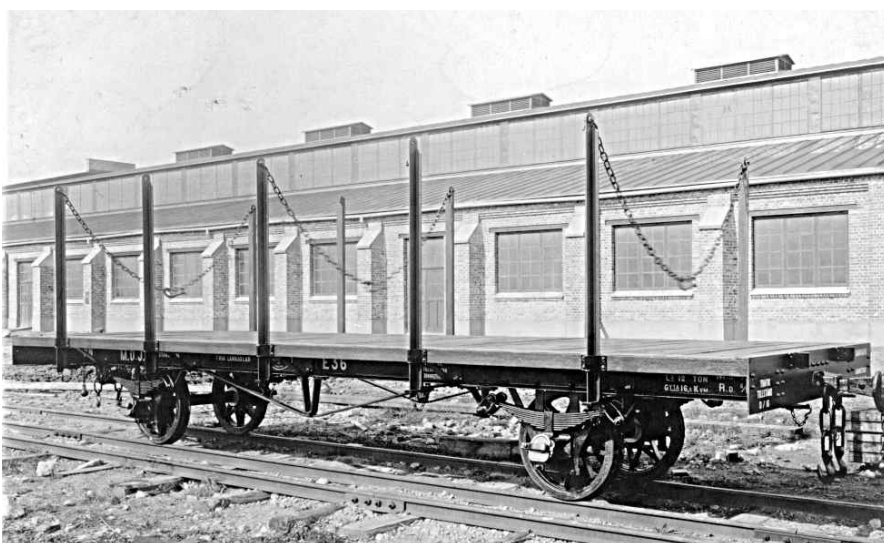
Under första världskriget hade många industrier problem, priserna steg, det var svårt att få fram material och efterfrågan minskade. Detta gällde också ASJ som under denna period fick se en minskad efterfrågan på vagnar. Idéer framkom snart från olika håll att genom uthyrning av vagnar till de olika järn-

vägar som i det besvärliga ekonomiska läget och som ändå behövde mer lastkapacitet för sin trafik.

Det hade även tidigare förekommit försök till uthyrning eller kanske mer uppdelning av betalningen men inte i någon större skala.

Första gången som det dyker upp, så är det ett separat företag, AB Vagnuthyrningskonsortiet i Linköping som beställer 50 st. öppna godsvagnar, litt. NN. Det verkar som om Trafikchefen vid MÖJ, R H Ekman var en drivande person bakom detta företag, eftersom han står som beställare av dessa vagnar. Dessa vagnar var av en standardtyp som ASJ kom att bygga åtskilliga av. De hade en längd över buffertarna på 7,5 m, bredd 2,2 m och lastade 7,5 ton. Av de 50 som byggdes till denna uthyrningsfirma hade tio broms. Vad som hände med dessa vagnar tänker jag försöka reda ut i ett kommande nummer.

I slutet av 1916 började ASJ tillverka ett antal öppna godsvagnar, litt. NN. Vagnarna byggdes direkt av ASJ för uthyrning. I de dokument som finns bevarade

Vagnen E 36 i den serie som redan 1916 inköptes av trafikchefen Ekman för företaget AB Vagnuthyrningskonsortiet i Linköping. Leveransfoto.

står "Verkstäderna" som beställare men alla vagnar märktes med "MÖJ". En särskild nummerserie öppnades för dessa vagnar, "S 1 - S114". De första vagnarna var av standardkonstruktion litt. NN med 9 m längd, utan broms och kunde lasta 9 ton. Senare byggdes även 8 st. med broms och bromshytt. Nästa vagn som byggdes för uthyrning var en kortare NN variant med 7,5 m längd och även av dessa byggdes ett antal med broms. Utöver dessa byggdes också ett antal korta G-vagnar under 1917 som bl.a. kom att uthyras till NVHJ och Roslagsbanan.

En lite märklig detalj är att alla vagnar märktes med MÖJ, Mellersta Östergötlands Järnvägar. Någon dokumentation som ger en förklaring till detta har jag inte lyckats hitta, men en hypotes borde vara att man behövde ha en järnväg som "ägare" när besiktningen av vagnarna skulle göras. I de besiktningsbe-

vis som utfärdades av Kungl. Väg- och Vattenbyggnadsstyrelsen för ett antal grupper av dessa vagnar anges lastförmågan beroende på spårstandard som är relaterad till förhållandena på MÖJ.

Vagnarna kom att hyras ut till ett antal smalspårsbanor, framförallt i mellan Sverige, NVHJ, NÖJ, VB, Dannemora - Hargs järnväg samt Stockholm - Rimbo järnväg var några av de olika banor som hyrde vagnar av ASJ. MÖJ använde också själva ett antal av dessa vagnar under några perioder. I handlingar finns också några privatpersoner nämnda, bl.a. en grosshandlare Axel Karlson i Linköping som hyrde ett antal vagnar, dessa verkar ha använts på NVHJ under en period.

Kostnaden för banorna varierade mellan 2:25 - 2:50 kr per vagn och dag.

Efter några år som uthyrningsvagnar kom de flesta

vagnar att försäljas till olika järnvägar. Några blev kvar som verkstädernas interna vagnar. I något fall kom en av dessa att byggas om till cisternvagn och säljas till en kund. Flera av järnvägarna som hyrde vagnar köpte också vagnarna, men en del vagnar hamnade hos andra järnvägar.

Att kunna ge en fullständig redogörelse för hur de olika vagnarna dels flyttade runt i Sverige som uthyrningsvagnar och när och var dom hamnade efter försäljning är i många fall svårt att reda ut. Många av dessa vagnar har troligen också flyttats runt bland en mängd olika smalspåriga järnvägar under årens lopp. Här finns plats för mer rolig forskning.

Underlag och bilder kommer från ASJ arkivet i Östergötlands Järnvägmuseum Linköping

Text: Bengt-Åke Rudström

Antal	Litt	Tillverkade år	Typ	Märkning	Nummer	Anmärkningar
50	NN	1916	Längd 7,5 m 10 st med broms	MÖJ	E 1 - E 50	AB Vagnuthyrningskonsortiet i Linköping
32	NN	1917	Längd 9 m, utan broms	MÖJ	S 1 - S 32	Köptes av bl.a. NÖJ, DHJ, VB
8	NN	1917	Längd 9 m, med broms	MÖJ	S 33 - S 40	
40	NN	1917	Längd 7,5 m, utan broms	MÖJ	S 41 - S 70	
10	NN	1917	Längd 7,5 m, med broms	MÖJ	S 81 - S 90	
20	G	1917	Längd 7,5 m, utan broms	MÖJ	S91 - S110	Köptes av SRJ och NVHJ
4	NN	1918	Längd 9 m	?	S 111 - S114	